

Köszöntjük az Olvasót!

Köszöntjük a kedves Olvasót abból az alkalomból, hogy immár kilencedszer veheti kezébe folyóiratunkat, amelyben a fordítástudomány, a metainformációs kutatások, továbbá a nyelvhasználat és stilsztika tárgykörébe tartozó tanulmányokat közlünk. Számunk szerzői között egyetemi oktatókat és doktorandusz hallgatókat egyaránt üdvözölhetünk.

Korábbi számunkkal ellentétben, ez esetben sikerült a beérkezett tanulmányokat tematikusan csoportosítani. A sort a *fordítástudomány* tárgykörébe tartozó írások nyitják. Kiss Tímea, aki a komáromi Selye János Egyetem Doktori Iskolájának hallgatója, a szép-irodalmi művek fordításának stilsztikai vonatkozásaival foglalkozik. A stilsztikai alakzatokat mint jelentésképző és szövegszervező elemeket mutatja be Ady Endre *Párisban járt az ősz* című versében és a vers két olasz és egy szlovák nyelvű fordításában. A fordítást szövegek közötti mozgásként értelmezi, és megállapítja, hogy ez szükségszerűen változtatásokkal jár. Bár a kutatók közül sokan tagadják, hogy költői szövegek között lehetséges bármilyen egyenértékűségi viszonyt létrehozni, Kiss Tímea saját álláspontját Popovič elveire való hivatkozással fejt ki, és a kommunikatív ekvivalenciára való törekvést tartja helyénvalónak.

Rendszeresen vesz részt magyarországi konferenciákon és tart fordítástudománnyal kapcsolatos előadásokat Tellingner Dušan kassai fordításkutató. Saját gyűjtéséből származó példák alapján fogalmazza meg a fordítás kulturális vonatkozásaival kapcsolatos elképzeléseit. Jelen kötetünkbe *A nyelvi közvetítés kulturális aspektusai a mai multikulturális világban* című dolgozatát küldte el. A szerző kifejti, milyen hatással volt a fordítástudományra a '80-as évek végén lezajló kulturális fordulat, illetve hogy miként befolyásolta az emberek kulturális tudását a globalizáció. Kifejti, hogy sajnálatos módon különösen a fiatal generáció kulturális ismeretei szegényesek. Fischer Tibor *Under the Frog* című, 1992-ben angolul megjelent regényének és a mű magyar fordításának egybevetése alapján arra a következtetésre jut, hogy a fordításban nem teljes, hanem optimális ekvivalenciára kell törekedni. Ennek megvalósításához nélkülözhetetlenek a reáliákra vonatkozó kommentárok és betoldások, amelyek lehetővé teszik, hogy a célnyelvi reáliák a befogadó horizontjához illeszkedjenek.

A Metainformációs kutatások címszó alatt négy tanulmányt olvashatnak az érdeklődők. Lőrincz Julianna a metainformációs nyelvi eszközök szerepét interperszonális megtévesztést tartalmazó irodalmi szövegekben vizsgálja. Kiinduló gondolatként a kérdés legkiválóbb magyarországi szakértője, Bańcerowski Janus egyik tanulmányából idézi a következőket: „... a metainformációs operátorok különféle szerepeket játszhatnak a nyelvi szövegekben: részt vesznek a közlés átadási és befogadási folyamatainak az organizációjában, több szempontból is jellemezhetik a verbális közlés egyes részeit, elemeit, forrását képezik a nyelvi, a pragmatikai és a nyelven kívüli információknak is” (Bańcerowski 2004: 323). A szerző irodalmi alkotásokból gyűjtött példák alapján bizonyítja, hogy egyes metainformációs operátorok lehetnek a túlzás, a felnagyítás eszközei, amelyekkel az információ adója saját magára hívhatja fel mások figyelmét. Ugyanakkor bizonyos operátorok a beszélgetőpartner elbizonytalanítását szolgálják. Mindkét esetben lehetnek az interperszonális megtévesztés eszközei.

Tanulmányában Hut'kova Anita, a beszercebányai Bél Mátyás Egyetem oktatója a metainformáció vonatkozásait az interkulturális kommunikációra terjeszti ki. A metainformáció fogalmát tágabban, nem csak mint az információról szóló információt értelmezi, hanem mint olyan információt, amely *hozzájárul az egész közlés értelmezéséhez*, bár nem feltétlenül fejeződik ki verbális vagy nonverbális formában. Ugyanakkor ott van a háttérben, a tudatban, rejtve, kultúrába ágyazottan. Ezek a metainformációt hordozó elemek gyakran nem jelennek meg explicit módon, hanem a nyelvhasználó „tudatához”, kogníciójához tartoznak. Az expediens így gyakran arra számít, hogy ezekkel az információkkal (szimbólumokkal, nézetekkel, hozzáállással, értékekkel) a befogadó is rendelkezik. A szerző kifejti, hogy ezek a rejtett ismeretek nagyon is fontosak, mert az expediens mint természetes információkkal, tapasztalatokkal, világra vonatkozó nézetekkel számol velük. Ha pedig az információ vevője nem rendelkezik ezekkel az ismeretekkel, az komoly félreértések forrása lehet. A szerző ezt az álláspontot példákkal is alátámasztja.

A különböző szolgáltatások értékesítése nem könnyű feladat. Tanulmányában Simigné Fenyő Sarolta azt mutatja be, hogy mennyire nélkülözhetetlen a metainformációs nyelvi elemek tudatos alkalmazása a telefonos értékesítők nyelvhasználatában (az érdeklődés felkeltésében, a kommunikáció fenntartásában, a kifogások kezelésében és a befolyásolásban, illetve a meggyőzésben). A dolgozat egy miskolci kft. által rendelkezésünkre bocsátott szövegpanelek alapján mutatja be az ügyfélszolgálati munka menetét, a telefonos értékesítés különböző szakaszait, amelyek közül különös figyelmet igényel a kifogások kezelése. A dolgozat azt a végkövetkeztetést fogalmazza meg, hogy a kifogások kezelése a megfelelő – a metainformációs vonatkozásokra is építő – kommunikációs technikák elsajátításán alapszik. Ettől függ az üzletkötés sikere, ezért kívánatos lenne, hogy az értékesítők tananyagába a metainformációról szóló ismeretek is beépüljenek, mert azok tudatos alkalmazása megkönnyítené, illetve eredményesebbé tenné munkájukat.

Schirm Anita tanulmányának témája a *szóval* diskurzusjelölő, másképpen fogalmazva metainformációs operátor funkcióinak vizsgálata, amelyet a szótárak adatai és a nyelvhasználók vélekedései alapján mutat be. Kifejti, hogy a szótárak ezeknek az elemeknek többnyire csak néhány fontos funkcióját ismertetik. Ennek következtében elég egysíkú kép rajzolódik ki a *szóval*-ról, hiszen csupán három fő jelentésvonulatot vázolnak fel az idézett munkák: az összegzést, a kötőszói használatot és a töltelékszói/hézagöltő funkciót. Ezért szükséges a kérdőíves felmérés, amely alapján a beszélői attitűdökre is következtetni tudunk. A tanulmány szerzője a kérdőíves felmérés és a fókuszcsoporthoz tartozó interjú válaszai alapján megállapítja, hogy a hétköznapi beszélők a funkciók sokkal gazdagabb skáláját társítják a *szóval*-hoz, mint a szótárak.

A *Nyelvhasználat és stílusztika* című fejezet tanulmányai közül kettő a szlovákiai magyar nyelvhasználat kérdéseivel foglalkozik. Szabó Tünde a Szlovákiában élő magyar kisebbség nyelvi jogait vizsgálja a különböző dokumentumok, törvények és rendeletek tükrében, nyomon követve a magyarok lélekszámának, illetve a magyar tannyelvű iskolák tanulói létszámának alakulását az 1970-es évektől napjainkig. Idézi az oktatási rendszert érintő legújabb szabályozásokat is.

Lőrincz Gábor írása a szlovákiai magyar nyelvnek a nyelvi sztenderdtől eltérő példái közül vesz többet is vizsgálat alá, pl.: *kapsz – kapol, internátus – internát, őt – őtet – itet*. Dolgozata kérdőíves felmérés adatainak feldolgozását tartalmazza. A denotatív, illetve grammatikai jelentésükben teljesen azonos, ám több-kevesebb hangalaki eltérést mutató és

pragmatikai jelentésükben ugyancsak eltérő nyelvi elemeket variánsoknak nevezi a szakirodalom. A variánsok ismerete azért fontos, mert használatuk fejleszti az anyanyelvi, a szociális, a kulturális, valamint a kommunikatív kompetenciát; kiválasztásuk megfelelő módja fokozhatja a kommunikációs folyamat effektivitását – írja a szerző.

Bodnár Ildikó a modern költészet képi világának stilisztikai kutatásához kapcsolódik, amikor Lackfi János *Elektromos* című alkotásának funkcionális-stilisztikai elemzését tűzi ki céljául. Az elemző a költőre vonatkozó szokatlan azonosítás – *a költő: villanyszerelő* – nyomán a művet a költői létet átvitt módon ábrázoló versek sorába állítja, majd elhelyezi azt az életműben, a kötetben, a kötetnyitó ciklusban. A költemény különlegessége, hogy utolsó soraiban „belép” a versbe a francia költőelőd, Charles Baudelaire is. Ez a befejezés a világlíra felé nyit távlatot.

A kötetben megjelenő tanulmányokat két recenzió egészíti ki. Az elsőben Bodnár Ildikó *Pléh Csaba A lélek és a nyelv* című kötetét mutatja be. Pléh Csaba kötete arra keresi a választ, hogy miképpen képeződik le a nyelv lelkiünkben, és eközben a pszicholingvisztika különféle kutatási területeire kalauzolja el az olvasót. A második recenzióban Farkasné Puklus Márta *Tellinger Dušan* 2012-ben megjelent, nagy odafigyeléssel és pontossággal megírt német nyelvű könyvére hívja fel az érdeklődők figyelmét. A kassai szerző a fordítás lényeges kérdésének tartja a kulturális háttér ismeretét, és különös figyelmet szentel a lefordíthatatlannak tűnő nyelvi elemek fordítására. Gondosan összegyűjtött példáiból tanárok és egyetemi hallgatók egyaránt sokat tanulhatnak.

Köszönetnyilvánítás

A kötet szerkesztői köszönetüket fejezik ki a Tanácsadó Testület tagjai közül Bańczerowski Janusz egyetemi tanárnak, Csekéné Jónás Erzsébet egyetemi tanárnak, Hut'kova Anita egyetemi tanárnak és Lőrincz Julianna főiskolai tanárnak a bírálatok elkészítéséért. Köszönetünket fejezzük ki az Alkalmazott Nyelvészeti és Fordítástudományi Tanszék igazgatási ügyintézőjének, Takács Zoltánnénak a technikai szerkesztésben nyújtott hatékony segítségéért.

Kedves Olvasók!

Az Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények 2013/1. számának megszerkesztésével, nyolc évi munka után elbúcsúzik Önöktől a kiadvány főszerkesztője, Simigné Fenyő Sarolta és az olvasószerkesztő, Bodnár Ildikó. A következő számot már Szabóné Papp Judit, az Angol Nyelv- és Irodalomtudományi Tanszék egyetemi docense fogja szerkeszteni. Munkájához ezúton kívánunk kitartást és sok sikert. A Kedves Olvasóktól pedig azt kérjük, hogy a jövőben is olvassák az Alkalmazott Nyelvészeti Közleményeket, és hasznosítsák cikkeiket oktatói munkájuk és kutatásaik során.

Simigné Fenyő Sarolta
főszerkesztő

Bodnár Ildikó
olvasószerkesztő

